

Utdrag ur

LINDE KYRKA VÅRD- OCH UNDERHÅLLSPLAN 2004

Ansvariga för vård- och underhållsplanen

Inför upprättandet av denna vård- och underhållsplan för Linde kyrka har kyrkan och kyrkogården besiktigats i augusti och september 2003 av undertecknad.

Av inventarierna har endast de som har ansetts besitta ett högt kulturhistoriskt värde besiktigats. Urvalet har gjorts i samråd med länsstyrelsens handläggare av kyrkofrågor, kyrkoantikvarie Joakim Hansson.

Ansvariga för vård- och underhållsplanens olika delar är:

Kyrkobyggnad	Arkitekt Jan Utas
Elinstallationer och åskskydd	Ej utsedd
VVS-installationer	Ej utsedd
Stiglucka	Arkitekt Jan Utas
Övriga byggnader på kyrkogården	Arkitekt Jan Utas
Kyrkogårdsmur	Arkitekt Jan Utas
Kyrkogård	Arkitekt Jan Utas
Kalkmålningar	Konservator Marianne Gustavsson-Belzacq
Stenarbeten	Konservator Marianne Gustavsson-Belzacq
Inventarier av trä	Konservator Maria Ihrsén
Inventarier av metall	Ej utsedd
Inventarier av sten	Konservator Marianne Gustavsson-Belzacq, konservator Maria Ihrsén
Textilier	(Textilkonsultfirma Lotine)
Kyrkklocka/-or	(Ing. Ingvar Rohr; ej besiktigat)
Övriga inventarier	Ej utsedd

Källförteckning

Otryckta källor

Handlingar i Riksantikvarieämbetets arkiv, ATA, Stockholm
Handlingar i Läns museet på Gotlands arkiv, Visby
Inventering av inventarierna i Linde kyrka 1999-2000, utförd av Birgitta Lerberg m.fl.
Inventering av Linde kyrkogård, utförd 1996 av antikvarie Torsten Gislestam, Gotlands fornsal.
Program för ut- och invändiga restaureringsarbeten i Linde kyrka, upprättat av arkitekt Jan Utas, Läns museet på Gotland 2003.

Tryckta källor

Lagerlöf-Svahnström, Gotlands kyrkor, 1991.
B G Söderberg, Gotländska kalkmålningar 1200-1400. 1971.
I Ruhr, Gotlands kyrkklockor och ringningsseder, 1985.
Gunnar och Karin Svahnström, Måleri på Gotland 1530-1830. 1989.
Inventarium över svenska orglar 1989:II, Linköpings och Visby stift, red. Tore Johansson, 1990.
Hans Nilsson Strelow, Cronica Guthilandorum, 1633.
Sveriges Kyrkor, bd VII:2, 1981.

Händelselista

ÅR	BYGGNADSDEL ETC:	REF.
ca 1150-1200	En stavkyrka fanns troligen på platsen (plankor i portarna kan vara återanvända från denna träkyrka).	SvK
	Dopfuntsbas (nedre delen av en cuppa) av "Hegvald" (SvK anger "Hegvaldr" och "från omkr 1200"), samt en 1100-talsdopfuntsfot (enligt SvK från "1100-talets senare del" och tillskriven "Semi-Byzantios").	GK
	Dopfuntscuppa, tillskriven "Semi-Byzantios", nu i Gotlands fornsal.	SvK
s. 1100-tal	Koret med absiden byggdes (SvK anger "omkr. 1200"). Triumfkrucifixet (nu i SHM).	GK, SvK
o. 1200	Triumfkrucifix, nu i SHM.	SvK
ca 1200-50	Långhuset byggdes.	GK, SvK
o. 1250	Tornet byggdes.	SvK
1251	Årtal i nu försvunnen inskrift på N långhusportalens portblad.	Inskr.
s. 1200-tal	S:t Olofsbild, nu i SHM.	SvK
1200-tal	Väggsåpet i koret.	GK
o. 1300-25	Madonnabild, nu i SHM.	SvK
1300-talet	Den romanska kyrkan moderniserades i gotisk stil genom vidgning av triumfbågen och ett nytt, spetsbågigt masverksfönster i öster i absiden.	GK, SvK
	Möjligen förhöjdes samt förstorades absiden åt Ö (genom förtjockning av väggen). Även korportalen och tribunbågen förändrades troligen vid detta tillfälle.	SvK
	Apostlabilder samt ornamentala målningar i interiören av "Egypticusverkstadens" målare.	GK
	Offerstock, krucifixpedestal(?), nu i SHM.	SvK
	Retabel, delvis återanvänt i minnestavla i SHM.	SvK
o. 1450-1500	Målningar av "Passionsmästaren" i långhuset.	GK, SvK
1521	Altarsåpet.	GK, SvK
Medeltid	Stigluckan.	SvK
	Ristningar (skepp, ornament, m.m.) i putsen i ringkammaren.	GK, SvK
1639	Årtal i putsen på tornets sydsida, sannolikt tidpunkten för en utvändig putsning av kyrkan.	SvK, Inskr
	Lilla klockan, gjuten av Anton Wise i Lübeck..	SvK, Inskr

ÅR	BYGGNADSDEL ETC:	REF.
o. 1650-1700	Predikstolen.	GK
s. 1600-tal	Kalkmålningar (valvdiagonaler m.m.)	SvK
1600-tal?	Läktare i ringkammaren och långhusets V del.	SvK
1700	Predikstolen målades.	SvK
1710	Minnestavla (med återanvända delar från ett 1300-talsretabel) bekostad av Anders Duckarve och hans hustru Elsa, nu i SHM.	SvK
1723	Altarskåpet renoverades.	SvK
1736	Ett tegeltak (sannolikt på koret) reparerades.	SvK
1740	Tio nya bänkar i ”rummet under tornet”.	SvK
1742	Ett sakristiskrank byggdes.	SvK
1744	Korets tegeltak reparerades och gavlarna putsades av murarmästare Matz Blaesing.	SvK
1746	Långhustakets S takfall lades om med nya bräder.	SvK
1749	Bekännelsepall.	SvK
1750	Bräddtak på koret (=absiden?) lades om.	SvK
1754	Timglas.	SvK
1755	Predikstolstrappans barriär, dopfunten och 15 bänkar målades av ”Nils Mälare” (Nils Salin).	SvK
1762	Tornhuven byggdes om av tornbyggare Johan Mårtensson Suderbys, Gothem.	SvK, Inskr.
1768	Takreparation.	SvK
1773	Takreparation.	SvK
1774	Golven i kyrkorummet belades med kalkstensflis från Öland.	SvK
1779-80	Takreparation.	SvK
1793	Takreparation.	SvK
1852	Långhusets faltak byttes ut mot tegel och korets tegeltak förnyades.	SvK, Inskr.
	Långhusets tre fönster kom till med snickerier av sergeant Dahlby. Även korets N fönster kom till.	SvK
	Kolonnetter av trä sattes in i ljudgluggarna.	SvK
	Målningarna i interiören kalkades över.	SvK
	Predikstolen målades (troligen) med ”snusbrun” färg.	SvK
1853	Korets takstol byggdes om.	SvK
1854	Nummertavla.	GK, SvK
1857	Ett ”orgelmelodium” anskaffades.	SvK

ÅR	BYGGNADSDEL ETC:	REF.
1862	Stengolven i kyrkorummet byttes ut mot brädgolv. Sannolikt ändrades bänkinredningen vid detta tillfälle så att en mittrad togs bort och övriga rader breddades (förslag i kyrkorådsprotokoll 1861).	SvK
1863	Tornhuven reparerades av byggmästare H. Tellström, Fardhem.	SvK
1873	Två ljuskronor av mässing.	SvK
1885	Madonna- och S:t Olofsbilderna samt triumfkrucifixet från omkr. 1200 lämnades till SHM.	SvK
1901	Orgel från Åkerman & Lunds Orgelfabrik, Stockholm, ersatte ”orgelmelodiet”. Ljuskrona av målad järnplåt.	SvK SvK
1902	Ljuskrona av målad järnplåt.	SvK
1906	Invändig restaurering efter förslag av byggmästare Nils Pettersson, Visby: Konservator C. W. Pettersson, Stocksund.	GK, SvK
	– De medeltida kalkmålningarna togs fram och kompletterades.	GK
	– Kalkmålningarna från 1600-talet avlägsnades eller förändrades.	SvK
	– Kamin i långhusets NÖ hörn.	SvK
	– Nytt altarskrank.	SvK
	– Nytt sakristiskrank.	SvK
	– Läktaren samt en korbänk togs sannolikt bort vid detta tillfälle.	SvK
	– Den invändiga igensättningen av den N långhusportalen avlägsnades.	SvK
	– Nytt dörrblad i tornportalen.	SvK
1910	Altarskåpet renoverades av konservator C. W. Pettersson, Stocksund.	SvK
1915	Tornhuven byggdes om av R. Lydahl och N. Pettersson.	SvK
1923	Träkolonetterna i ljusgluggarna ersattes med nya kalkstenskolonetter med tillhörande baser och kapital.	SvK
1929	Stora klockan, gjuten av K G M Bergholtz, Stockholm.	SvK
1930	Kopia av triumfkrucifixet från omkr. 1200 tillverkades och målades av konservator Anton Hellström, Stockholm.	SvK
1937	En ljuskrona av mässing.	SvK

ÅR	BYGGNADSDEL ETC:	REF.
1951-52	Invändig restaurering efter förslag av arkitekt Karl Erik Hjalmarsson, Stockholm. Konservator Gösta Lindström, Stockholm:	SvK
	– Nytt elektriskt uppvärmningssystem och belysning.	SvK
	– Nya trägolv i hela kyrkorummet.	SvK
	– Väggar och valv rengjordes.	SvK
	– Altarskåpet renoverades.	SvK
	– Ursprunglig färg på predikstol och bänkar togs fram.	SvK
	– Det medeltida väggskåpet renoverades.	SvK
	– Arkeologisk undersökning i koret och långhuset.	SvK
1971	Konservering av altarskåpet av konservator Erik Olsson, Sanda.	SvK
1973-75	Utvändig restaurering (GK anger "1973-74") efter förslag av ingenjör Ingmar Holmström och arkitekt Gunnar Jonsson, Restaureringsteknik AB, Stockholm. Konstruktör ingenjör Eduard Troelsgård, Köpenhamn. Arbetena utfördes av Arbetsmarknadsstyrelsens byggnadskontor i Visby under ledning av verkmästare David Simander:	GK, SvK
	– Helt ny tornhuv med nykonstruerad stomme.	SvK
	– Omläggning av samtliga tegeltak med användande av det gamla takteglet. Nytt faltak på absiden.	SvK
	– Putsning och kalkavfärgning av fasaderna.	SvK
	– Ringkammarens svampangripna trägolv byttes mot kalksten.	SvK
	– Brandsektionering (ståldörrar etc.) av vindarna,	SvK
1980	Samtliga fem ljuskronor renoverades och elektrifierades.	SvK
1996	Grusgångarna på kyrkogården belades med betongplattor.	GF
1999	Elva äldre gravhällar/gravstenar på kyrkogården konserverades av stenkonservator KG Eliasson m.fl.	GF

Förkortningar:

ATA	Riksantikvarieämbetets arkiv, Stockholm.
GF	Gotlands fornsals arkiv.
GK	Lagerlöf-Svahnström, Gotlands kyrkor, 1991.
GKM	B G Söderberg, Gotländska kalkmålningar 1200-1400. 1971.
GKR	I Ruhr, Gotlands kyrkklockor och ringnings seder, 1985.
GKS	Gunnar och Karin Svahnström, Måleri på Gotland 1530-1830. 1989.
ISO	Inventarium över svenska orglar 1989:II, Linköpings och Visby stift, red. Tore Johansson, 1990.
Inskr.	Inskrift i kyrkan
o.	omkring
s.	sent
SHM	Statens Historiska Museum, Stockholm.
Strelow	Hans Nilsson Strelow, Cronica Guthilandorum, 1633.
SvK	Sveriges Kyrkor, Gotland, bd VII:2, 1981.
t.	tidigt